

Weg met in control-verklaring

Door: Carl Messemaeckers, Carolina Wielinga en Louis de Vlugt

Aandeelhouders hebben meer aan uitgebreide beschrijving van risico's en genomen maatregelen. Bestuurders van beursgenoteerde ondernemingen staan nog steeds voor de lastige vraag of ze een 'in control'-verklaring afgeven over het afgelopen boekjaar, waarin ze de interne systemen voor risicobeheersing en controle verantwoorden. De recente toelichting van de Monitoring Commissie, die de naleving van de code-Tabaksblat moet bevorderen en bewaken, heeft de onduidelijkheden en terughoudendheid rond die verklaring maar gedeeltelijk weggenomen.

In plaats van de in control-verklaring te handhaven had de Monitoring Commissie beter kunnen kiezen voor een uitgebreide beschrijving van onderkende risico's en getroffen beheersmaatregelen op financieel, operationeel en strategisch vlak door de onderneming. De huidige toelichting zal maar een klein deel van de bestuurders bewegen om de verklaring over 2005 onverkort af te geven.

Slechts een handvol bestuurders verklaarde bij de verslaglegging over 2004 dat de interne risicobeheersing- en controlesystemen 'adequaat' en 'effectief' waren. Het belangrijkste bezwaar van veel bestuurders is dat het onduidelijk is wat 'adequaat' en 'effectief' precies inhouden. De Monitoring Commissie verduidelijkt in de toelichting dat als 'norm' geldt dat zich geen onjuistheden van materieel belang in de financiële verslaglegging bevinden, noch dat er aanwijzingen zijn dat deze zich zullen voordoen. Met die toelichting zijn de begrippen 'adequaat' en 'effectief' van het toneel verdwenen.

Het is onduidelijk of het begrip materieel belang - de term 'materialiteit' is afkomstig uit de accountancy - hier zomaar en gelijkelijk als in de accountancy toegepast kan worden. Bovendien is onduidelijk hoe hoog of laag de materialiteit dan is. Geldt bijvoorbeeld dat, als een accountant onjuistheden van materieel belang vindt bij zijn accountantscontrole, risicobeheersings- en controlesystemen niet of onvoldoende functioneren?

Bestuurders zijn ook terughoudend in het afgeven van een in control-verklaring omdat er mogelijk juridische consequenties aan kleven. De commissie stelt in haar monitoringverslag dat de verklaring niet als absolute verplichting moet worden gezien. In de aanbeveling van Tabaksblat staat namelijk dat dergelijke systemen belangrijk gewijzigd kunnen worden; dat relativeert de betekenis van de begrippen 'adequaat' en 'effectief'.

De belangrijkste reden waarom bestuurders terughoudend zijn ligt in het feit dat er tekortkomingen zijn die de bestuurders - nog - niet kennen. Bijvoorbeeld een fraude die nu reeds speelt, maar die pas in een later stadium aan het licht komt. Dergelijke gebeurtenissen zaaien, al dan niet terecht, twijfel over de kwaliteit van de bestaande controlesystemen en ondermijnen dus de afgegeven 'in control'-verklaring. Het is dan ook de vraag in hoeverre de toelichting van de Monitoring Commissie bestuurders over de streep zal trekken om de in control-verklaring nu wel af te geven.

Tabaksblat vindt het van belang dat het management verslag doet van alle risico's - financieel, operationeel en strategisch. Bestuurders wordt wel gevraagd om een in control-verklaring over de financiële beheersing af te geven. Dat laat zich moeilijk rijmen met het feit dat de aanbevelingen van Tabaksblat op principes gebaseerd zijn.

Door de principebenadering ontbreekt in de code een toetsbare norm, wat leidt tot onduidelijkheid en terughoudendheid bij bestuurders. Bovendien wordt de in control-verklaring van het bestuur niet getoetst, wat de vraag oproept in hoeverre beleggers hier waarde aan kunnen ontlenuen.

Een uitgebreide beschrijving van onderkende risico's en getroffen maatregelen om de processen op financieel, operationeel en strategisch vlak te beheersen past beter bij de op principes gebaseerde code-Tabaksblat en sluit aan bij het uiteindelijke doel om te komen tot transparante rapportage op het gebied van risico's en getroffen maatregelen. De Monitoring Commissie had daar beter voor kunnen kiezen dan voor het verduidelijken van de in control-verklaring.

Carl Messemaeckers en Carolina Wielinga zijn directeur bij Protiviti Nederland. Louis de Vlugt werkt als senior consultant Business Risk en Internal Audit bij Protiviti.